herpy

KAMELEONY

Kameleon Parsona

Calumma parsonii

Calumma parsonii uchodzi za najcięższego kameleona świata. Samiec osiąga do 65 cm długości, waży 500-700 g i ma na pysku dwa brodawkowate rogi. Gatunek zamieszkuje lasy deszczowe wschodniego i północnego Madagaskaru, może dożyć nawet 20 lat i jest powolny oraz spokojny. Wymaga dużego, wilgotnego i chłodnego terrarium i jest przeznaczony wyłącznie dla doświadczonych hodowców.

Rodzina: Chamaeleonidae Nazwa angielska: Parson's Chameleon Dawna nazwa: *Chamaeleo parsonii; Chamaeleo madecassus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**45-65 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**500-700 g**
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 120 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**27-30 °C**
Temperatura w nocy	**18-20 °C**
Wilgotność	**50-100%**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-60 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**20-60 jaj**
Zniesienia w roku	**1**
Inkubacja	**400-780 dni** przy 22-24 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Bliski zagrożenia (NT)**

O gatunku

Calumma parsonii uchodzi za największego kameleona świata pod względem masy ciała; dłuższy bywa tylko *Furcifer oustaleti*. Dorosłe samce ważą 500-700 g i osiągają do 65 cm długości razem z ogonem. Osobniki ponad 80 cm nie zostały potwierdzone. Samica jest wyraźnie mniejsza, zwykle 45-50 cm, ma mniejszy hełm i brak wyrostków na pysku lub tylko niewielkie. Samiec ma masywny hełm i dwa brodawkowate rogi na pysku, które są najbardziej charakterystyczną cechą gatunku.

Gatunek dzieli się na dwa podgatunki. *C. p. parsonii* to duża, szeroko rozprzestrzeniona forma bez grzebienia grzbietowego. *C. p. cristifer* jest mniejszy, najczęściej do około 50 cm, ma niski grzebień z drobnych kolców wzdłuż grzbietu, a samiec ma zwykle żółtopomarańczową lub rdzawoczerwoną plamę na boku. W niewoli spotyka się go rzadko.

Samce *C. p. parsonii* występują w czterech formach barwnych, z których każda należy do własnego obszaru: 'orange eye', 'yellow lip', 'yellow giant' i 'green giant'. Nie wyjaśniono, czy są to formy, czy należy je uznać za odrębne podgatunki. Zmienność w obrębie każdej formy jest duża, więc ubarwienie jest wskazówką, a nie regułą. Samice są zielone lub brązowe i nie da się ich odróżnić między formami. Opieka jest taka sama dla wszystkich. Młode są brązowe, pomarańczowe lub zielone, a płeć i rysunek ujawniają się dopiero po mniej więcej pół roku.

Georges Cuvier nazwał gatunek na cześć brytyjskiego lekarza Jamesa Parsonsa (1705-1770), który wcześniej opisał go pod nazwą *Cameleonis rarissima*.

C. parsonii jest powolny, spokojny i często łagodny, ale też wybredny w jedzeniu. Tylne łapy mają tak silny chwyt, że zwierzę utrzymałoby się nawet w cyklonie; podczas brania na rękę łapy muszą mieć się czego chwycić. Gatunek należy do najdłużej żyjących kameleonów.

Występowanie i środowisko

Calumma parsonii występuje wyłącznie we wschodnim i północnym Madagaskarze, gdzie jego zasięg obejmuje prawie 40 000 km². Formy barwne *C. p. parsonii* mają własne obszary: 'orange eye' żyje na nizinach poniżej 500 m od Toamasiny do Mananary oraz na wyspie Nosy Boraha (Sainte-Marie), 'yellow lip' na terenach średnio wysokich w okolicach Ranomafany, 'yellow giant' w południowej części regionu Alaotra-Mangoro, a 'green giant' na półwyspie Masoala.

C. p. cristifer występuje na terenach średnio wysokich w okolicach Andasibe (Analamazaotra) w środkowo-wschodnim Madagaskarze, zaledwie kilka kilometrów od podgatunku nominatywnego.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje wilgotne lasy deszczowe od nizin do około 1.200 m n.p.m. Preferuje lasy nienaruszone, ale spotyka się go też w lasach zdegradowanych, na plantacjach kawy i na wysokich drzewach we wsiach. Przebywa wysoko w koronach drzew, jest powolny i raczej mało aktywny, a poluje, siedząc nieruchomo i czekając na ofiarę. W okresie godowym jest bardziej aktywny.

Klimat jest wilgotny przez cały rok. Średnia temperatura we wschodnim Madagaskarze wynosi około 20-28 °C, a roczna suma opadów może sięgać około 3800 mm. Nocą robi się chłodniej, zwłaszcza na wyższych wysokościach. Samica schodzi z drzew, aby zakopać jaja w ziemi.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze; cały pokój lub duża woliera to nie przesada. Gatunek nie jest aktywny, ale potrzebuje przestrzeni, aby znaleźć zarówno miejsca otwarte, jak i osłonięte, a waży trzy do czterech razy więcej niż *Furcifer pardalis*. Wysokość jest ważna, bo zwierzę korzysta z najwyższych gałęzi. Trzymaj jedno zwierzę w jednym terrarium.

Wybierz terrarium siatkowe lub hybrydowe z dobrą wentylacją, bo wysoka wilgotność w zamkniętej skrzyni sprzyja pleśni i bakteriom. Duża klatka dla ptaków nie utrzymuje wilgotności, a szklarnia może się zbytnio nagrzewać.

Urządź terrarium mocnymi gałęziami, które utrzymają ciężkie zwierzę, kilkoma warstwami liści oraz miejscami otwartymi i osłoniętymi. Żywe rośliny dają kryjówki i wilgoć. Nie stosuj sypkiego podłoża, bo zwierzę może je połknąć. Stałe dno z odpływem i wiadrem pod spodem odprowadza nadmiar wody.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 22-27 °C. W miejscu wygrzewania może być 27-30 °C. Noc powinna być chłodna, 18-20 °C. Gatunek najlepiej czuje się w chłodzie i źle znosi ciepło; zbyt wysokie temperatury są groźniejsze niż zbyt niskie.

Stosuj łagodną, wysoko zawieszoną lampę grzewczą zamiast mocnej, nisko wiszącej żarówki. Kameleony słabo wyczuwają oparzenia, więc lepiej zacząć od zbyt chłodnych warunków niż zbyt ciepłych. Sprawdzaj miejsce wygrzewania termometrem na podczerwień.

Gatunek może wchodzić w okres chłodniejszy, w którym przez nawet sześć miesięcy je bardzo mało. To naturalny rytm, a nie choroba, ale zwierzę trzeba obserwować i ważyć.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być najwyższa nocą: 90-100 % w nocy i około 50 % w dzień. Gatunek dużo pije i w suchym powietrzu szybko się odwadnia; przy odpowiedniej wilgotności i wystarczającym kapaniu pije mniej.

Zapewnij system kropelkowy lub zraszający, który kilka razy dziennie tworzy krople wody na liściach. Zraszaj co najmniej dwa razy dziennie, tak aby krople były wyraźnie widoczne na liściach, ale nie bezpośrednio na zwierzę. Miska z wodą nie jest używana. Powierzchnie muszą wysychać między zraszaniami, a powietrze musi się poruszać. Ultradźwiękowy nawilżacz włączaj nocą, a nie wtedy, gdy pali się lampa grzewcza.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje mocnego światła przez 12 godzin na dobę. Świetlówka T5 HO 6500 K lub mocna lampa LED na całej długości terrarium zapewnia oświetlenie.

UVB jest niezbędne. Gatunek zalicza się do strefy Fergusona 3, w której zwierzęta wygrzewają się w pełnym lub częściowym słońcu. Stosuj świetlówkę T5 HO UVB w pojedynczym odbłyśniku i celuj w indeks UV około 3 na gałęzi do wygrzewania; niżej w terrarium powinien być niższy, aby zwierzę mogło schronić się w cieniu. Kontroluj miernikiem UV i wymieniaj świetlówkę zgodnie z zaleceniami producenta, bo jej skuteczność spada z wiekiem.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

C. parsonii jest owadożerny i zjada duże owady: dorosłe świerszcze, karaczany, szarańczę, patyczaki, jedwabniki i chrząszcze. Małe kręgowce są zjadane na wolności, ale w niewoli nie są potrzebne i mogą być co najwyżej okazjonalnym przysmakiem.

Gatunek jest wybredny i wiele zwierząt nie je z miski. Dlatego podawaj pokarm długą pęsetą lub z ręki i daj zwierzęciu czas na reakcję. Pokarm jest droższy niż dla większości kameleonów, bo owady karmowe muszą być duże. Młode rosną powoli i karmi się je codziennie małymi owadami; dorosłe zwierzęta jedzą rzadziej, ale większe porcje i mogą przez kilka dni obywać się bez jedzenia.

Owady karmowe same muszą być karmione zieleniną i zbożem. Posypuj posiłek wapniem, a wapń z D3 i multiwitaminę podawaj oszczędnie według stałego planu. Przedawkowanie witaminy A i D3 powoduje obrzęki.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek trzyma się pojedynczo przez całe życie. Samce są terytorialne i nie mogą się widzieć. Parę łączy się tylko na krótko w celu kopulacji i rozdziela przy oznakach niepokoju.

Zwierzę jest powolne i spokojne. Daj nowemu zwierzęciu dwa tygodnie spokoju. Pozwól mu samemu wejść na dłoń i przedramię i unikaj brania na rękę, jeśli nie jest to konieczne. Stres objawia się ciemniejszym ubarwieniem i wyraźniejszym rysunkiem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest większy od samicy, ma rogi i masywny hełm oraz barwy swojej formy. Samica jest mniejsza i zielona lub brązowa. Płeć można określić dopiero w wieku 6-9 miesięcy. Dojrzałość płciowa następuje po 2-5 latach, najczęściej około 3 roku życia.

Samic nie da się odróżnić między formami, dlatego samica o znanym pochodzeniu jest ważna dla czystej hodowli.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie jest bardzo trudne i wymaga specjalistycznej wiedzy. Kopulacja następuje na początku pory deszczowej. Wpuść samicę do terrarium samca pod nadzorem i rozdziel zwierzęta, jeśli samica odmawia lub samiec jest agresywny. Rozdziel je także po zakończeniu kopulacji.

Samica może przechowywać nasienie i składać zniesienia przez kilka lat z rzędu po jednej kopulacji. Zużywa dużo energii na jaja i często opuszcza rok. Zapewnij dodatkowy pokarm i wapń przed złożeniem jaj i po nim.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa najwyżej jedno zniesienie w roku, 3-5 miesięcy po kopulacji, liczące 20-60 jaj. Zakopuje jaja na głębokości około 30 cm w wilgotnej ziemi. Zapewnij głęboki pojemnik do składania jaj z miękką, wilgotną mieszanką włókna kokosowego i piasku, aby mogła kopać.

Samica jest potem osłabiona i potrzebuje pożywnego pokarmu oraz wapnia.

INKUBACJA

Jaja przenosi się do inkubatora o temperaturze około 22-24 °C ze ścisłą kontrolą wilgotności. Czas inkubacji jest najdłuższy znany u gadów: najczęściej 400-660 dni, a nawet do około 780 dni. Ciepło go skraca, a chłód wydłuża. Inkubacja często obejmuje fazę chłodną. Nawet drobne błędy mogą zniszczyć całe zniesienie, dlatego rozmnażanie wymaga cierpliwości i doświadczenia.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mają 7-11 cm długości i ważą 1-4 g. Potrzebują codziennie małych owadów karmowych i trzyma się je pojedynczo w terrarium hybrydowym o takim samym klimacie jak dla dorosłych. Posypuj pokarm wapniem. Młode rosną powoli i są wybredne, więc potrzebna jest cierpliwość. Jedno zniesienie daje wiele młodych, a każde potrzebuje własnego terrarium.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy i błędy w opiece:

- Odwodnienie przy suchym powietrzu lub braku kapania.
- Infekcje dróg oddechowych i pleśń przy stojącym, stale wilgotnym powietrzu.
- Pasożyty i słaba kondycja u zwierząt odłowionych z natury, które często przybywają wycieńczone. Wybieraj zwierzęta z hodowli.
- Choroba metaboliczna kości (MBD) przy zbyt małej ilości UVB lub wapnia.
- Obrzęki przy przedawkowaniu witamin.
- Oparzenia od lampy grzewczej.
- Wycieńczenie po złożeniu jaj u samic, które nie dostają wystarczająco pokarmu i wapnia.

Regularnie waż zwierzę. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli zwierzę przestaje jeść poza okresem chłodnym albo przy osłabieniu, ciemnym ubarwieniu lub trudnościach w oddychaniu.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.